

LBRIS

We know
books

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, sector 6
cod poștal 060269, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al
Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GRIGURCU, GHEORGHE

Jurnal / Gheorghe Grigurcu. - Cluj-Napoca : Eikon, 2014-
vol.

ISBN 978-606-711-148-4

Vol. 6. - București : Eikon, 2023. - ISBN 978-606-49-0858-2

821.135.1-94

Editor: Valentin Ajder

Gheorghe Grigurcu

JURNAL VI

Domnului Mircea Moț

E I K O N

București, 2023

1

Orice putere autentică e în același timp o cucerire și un sacrificiu (ultimul prin responsabilitățile și implicit prin riscurile ce și le asumă). Cu cât e mai mare o putere, cu atât și aspectul său sacrificial are o pondere mai mare, puterea lui Dumnezeu putând fi interpretată ca un sacrificiu maxim. Scrie Luigi Pareyson: „Suferința lui Dumnezeu este un scandal atât de nemăsurat, încât înaintea lui, orice alt scandal dispare și orice protest devine nejustificat, inoportun și blasfematoriu (...) Departe de a putea fi acuzat de răul din lume, Dumnezeu este cel care plânge pentru răul din ea și bineînțeles suferă și plânge cu mult mai mult decât suferă și plânge omul”.

*
* *

Senectute. Cu cât înaintezi în vârstă cu atât capeți o încredere paradoxală în prezent, adică în copleșitoarea sa nesiguranță, în inconsistența, în labilitatea sa.

*
* *

Adevărata profunzime se joacă uneori cu sine însăși. Poate părea chiar surâzător-superficială, aiudoma unui adult care se adresează unui copil.

*
* *

„Simpla bănuială că subconștientul ar fi Dumnezeu – că Dumnezeu ar trăi și ar vorbi în subconștientul nostru, te-a exaltat. Dacă reiei, având în vedere ideea de Dumnezeu, toate gândurile împrăștiate aici despre *subconștient*, vei modifica întregul tău trecut și vei descoperi multe lucruri. Mai ales

cercetarea ta asupra simbolului se va ilumina de un conținut cu totul nou” (Cesare Pavese).

*
* *

Senectute. „Pasiunile, spune Chamfort, ne ajută să trăim”. Oare ne ajută în aceeași măsură să și murim?

*
* *

Ascetismul geometriei: punctul.

*
* *

Are în așa grad simțul justiției, încât n-ar pregeta a-și ucide adversarul.

*
* *

„Pentru prima dată după o jumătate de mileniu cele douăsprezece tapiserii realizate de Rafael au fost expuse pe pereții Capelei Sixtine în unul dintre evenimentele organizate pe plan mondial în 2020 pentru a comemora împlinirea a cinci secole de la moartea artistului. «Au fost concepute pentru acest spațiu și ne-am gândit că aceasta este cea mai bună manieră de a-i aduce un omagiu», a declarat Barbara Jetta, directoarea Muzeelor Vaticanului, citată de Reuters și Agerpres” (*Historia*, 2020).

*
* *

Impus sau asumat prin proprie voință, sacrificiul nu rămâne același sacrificiu, câmp energetic transcendent?

*
* *

Există neîndoios o vanitate a modestiei. A. E.: „De ce ai în vedere doar modestia? N-am putea vorbi de vanitatea oricărei virtuți?” Da, însă cea a modestiei am impresia că ilustrează antinomia cea mai sugestivă.

*
* *

Poet. Se dezlipește dificil de locul comun, astfel cum ar dori să desfacă un timbru de pe un plic, cu degete stângace, rupându-l în cele din urmă.

*
* *

Butaforie. Din recuzita a ceea ce nu știi te străduiești a construi o imagine cât mai de efect a ceea ce știi.

*
* *

Peste 3000 de viețuitoare de pe întregul glob sunt în prezent amenințate cu dispariția, între care tigru bengalez și elefantul asiatic.

*
* *

A. E.: „Recunosc. Instanța în fața căreia vorbești acum e una inferioară. Dar n-ai altă alegere. Vorbește în fața ei ca și cum ai vorbi cu tine însuți.”

*
* *

Senectute. Nu te poți rupe de ființele, obiectele, împrejurările „mici”, pentru că nici ele nu s-ar mai putea rupe de tine. O copleșitoare empatie reciprocă, în umbra protecție a celor „mari”.

*
* *

„Știința este azilul de bătrâni sau mai degrabă tărâmul succesului pentru gloată, iar ea e deschisă oamenilor celor mai obtuzi din punct de vedere intelectual și moral. Ocupându-se cu știința, omul poate să nu fie conștient de ce face, numărând gândănișii sau enumerând cărți și transcriind din ele ceea ce corespunde unor teme alese, poate să nu gândească deloc, sau să născocască o teorie oarecare în acel domeniu mort și inutil, și să fie pe deplin încredințat că face cea mai importantă treabă din lume” (Tolstoi).

Stilul textual: o muzicalitate a ochiului.

* * *

Pe X, trecutul nu-l interesează. Viitorul nici atât. Prezentul contează doar în măsura în care îi îngăduie un comeraj copios. Eseist cu bunăvoință de mâna a doua, o asemenea practică reprezintă pentru el unicul mod în care se poate echivala cu sine. Cinismul e forma sa de lirism blocat.

* * *

„Nimeni nu poate avea dreptate împotriva furiei stăpânului și lacrimilor unui copil” (proverb japonez).

* * *

Senectute. Patetismul lucrurilor care pleacă, patetismul egal al celor ce rămân.

* * *

Obârșia pragmatică, telurică a termenului cultură. Cicero l-ar fi utilizat cel dintâi în înțelesul actual, pornind de la verbul latin *colere*, a cultiva pământul.

* * *

„Lăcomia te poate lăsa fără aripi. A învățat, la propriu, această lecție o bufniță care s-a înfruptat fără măsură din șoareci sălbatici. A fost găsită sănătoasă tun, dar nemișcată, într-un șanț din Stonham Aspal, Marea Britanie. Motivul: era obeză, după cum au constatat specialiștii de la un centru pentru salvarea păsărilor. Cu efort și disciplină, pofcioasa a slăbit 20-30 de grame și, în câteva săptămâni, a fost eliberată pe cer” (*Dilema veche*, 2020).

* * *

Dintr-un film: „Poveștile interesante răsar totdeauna acolo unde te aștepți mai puțin”.

* * *

Primejdia dorinței: iluzia.

* * *

Confesiunea lui E. U., coleg de facultate pe care nu l-am văzut de multă vreme: „Viața mea? E ca și cum aș fi umblat tot timpul îmbrăcat cu un sacou prea lung și cu pantaloni prea scurți”.

* * *

Prezentul versatil: un simbol consolator al vieții trecătoare.

* * *

Claritatea obosește mai devreme ori mai târziu. Ea stimulează în chip benefic negurile, așa cum bolta luminoasă a amiezii atrage seara.

* * *

A. E.: „Libertatea ca o revoltă împotriva opresiunii. Dar și libertatea ca un mod de-a nu mai percepe opresiunea”.

* * *

„Trebuie să ne hotărâm să introducem în gândire distincția necesară între o filosofie a evidenței și o filosofie a preferinței. Cu alte cuvinte, putem ajunge la o filosofie ce repugnă spiritului și inimii, dar *se impune*. Astfel, filosofia mea de evidență este absurdul. Dar asta nu mă împiedică să am (sau mai exact să *cunosc*) o filosofie de preferință: Ex.: un echilibru just între spirit și lume, armonie, plenitudine etc.... Un gânditor fericit este cel care își urmează înclinarea – un gânditor exilat este cel care și-o refuză – de dragul adevărului – cu regret dar și cu hotărâre” (Camus).

Nu poți realmente *realiza* viața dacă nu ai iluzia vieții. Șansa ta de a fi concomitent în ceea ce ar putea fi și în ceea ce n-ar putea fi.

* *
* * *

Refuzul iritat a ceea ce este mereu aproape și la îndemână cum o manifestare indirectă împotriva a ceea ce este departe și îți se refuză.

* *
* * *

„Cel ce s-a învrednicit să se vadă pe sine este mai presus de cel ce s-a învrednicit să vadă îngeri” (Sf. Isaac Sirul).

* *
* * *

Nu-ți poți cu adevărat dărui ție ceea ce nu-I poți dărui lui Dumnezeu.

* *
* * *

După ce a trecut momentul fast, zadarnic încerci a reconstitui, cu vinovată întârziere, însemnarea pe care voiai a o așterne. Nu mai poți regăsi declicul emoției în cauză, nici cuvintele ce-ți dădeau impresia a se înlănțui satisfăcător. Obiectivitatea lor părea să depășească subiectul ezitant, dar acum acesta e și mai stânjenit. A absorbit certitudinea expresiei ca și cum un ins lipsit de scrupule și-ar fi însușit un bun care nu-i aparține.

* *
* * *

„Dacă vrei să fii cunoscut și să nu cunoști, vegetează într-un sat; dacă vrei să cunoști și să nu fii cunoscut trăiește într-un oraș” (Charles Caleb Colton).

* *
* * *

„Un bărbat din București, în vârstă de 111 ani, a fost declarat, de *Guinness Book*, al treilea cel mai longeviv bărbat

din lume. Care e secretul longevității? – s-a întrebat presa. O fi aerul din Capitală. Vorba aia, ce nu te omoară te face mai puternic” (*Dilema veche*, 2020).

* *
* * *

Jubilațiile tale reale sunt cele de care aproape nu-ți dai seama și pe care nu ești tentat a le recunoaște decât târziu și cu sfială.

* *
* * *

Recitesc, într-o nouă ediție, *Jurnalul* lui Mihail Sebastian. Ar fi fost oare cu puțință o integrare a autorului tânăr, care mai avea câteva luni de trăit, în „rotirea de cadre” scriitoricești către „realismul socialist”? Puțin probabil, luând în considerare dezamăgirea pe care, după un moment de euforie a „libertății”, nu pregetă a o consemna nu mai târziu decât la 31 august 1944. Loialitatea sa intimă pare a coincide cu cea publică. „Mă felicit că experiența mea la *România liberă* s-a terminat repede, înainte de a-mi fi angajat acolo semnătura. Ar fi fost imposibil să lucrez sub un regim de comitete secrete. Imbecilitatea doctrinară e mai greu de suportat decât imbecilitatea pură și simplă. Pătrășcanu mă atrăgea prin ce este uman în el. Când, acum patru săptămîni, la ferma lui Ulea, ne-am înțeles asupra gazetei, nu pot spune că nu regretam în anumită măsură că mă întorc în jurnalism. Dar primeam situația în măsura în care îmi dădea urgent posibilitatea să spun tare tot ce am tăcut, scrâșnind, timp de cinci ani. În trei zile, după năvala lui Graur și a bandei lui, am înțeles că intru într-o redacție terorizată de conformism. Nu, nu. Mai bine scriu piese de teatru”.

* *
* * *

Și tot Mihail Sebastian relatează un episod al comportării soldaților sovietici „eliberatori”, cu un ultim rest de sentimentalism contrariat: „Aseară, pe când mă întorceam de la

teatru, unde jucaseră 3 spectacole, Nora și Mircea au fost atacați de un soldat rus. Cu revolverul la tâmpla Norei, le-a luat o sută de mii de lei și... un ceas. Tocmai pe ei i-a găsit. Sunt mii de oameni care ar merita o asemenea întâmplare (Ghiolu, Kazazian...). De ce Nora și Mircea?”

La sfârșitul anilor '60, treceam adesea pe străzile bucureștene alături de Ion Sofia Manolescu. Întâlnindu-ne într-o zi, Ury Benador zice: „Vă văd nedespărțiți. Dar oare cum scrieți? Unul pe spinarea celuilalt?”

Senectute. E ca și cum te-ai afla la o ședință plicticoasă, interminabilă.

În termenii lui Aristotel, amintirea e „deliberativă” nu doar prin proiecția sa în viitor, ci și retrospectiv, atitudinea „judiciară” pe care filosoful o rezerva trecutului căzând în lotul memoriei.

„Poveste de necrezut din Australia! O femeie și-a udat planta iubită timp de doi ani până și-a dat seama că este artificială. O iubea la nebunie și o îngrijea cu cea mai mare atenție, necăjindu-se pentru că nu creștea. (...) În cele din urmă s-a gândit să-i schimbe ghiveciul, că poate nu avea loc să se dezvolte. Așa a descoperit că era de plastic și că a fost înșelată de persoana de la care a cumpărat-o.” (Click, 2020).

A admira înseamnă a situa obiectul admirației la o oarecare distanță de tine, a-ți jugula impulsul absorbant al intimității în favoarea acestuia. De unde distincția dintre admirație și iubire. Admirația include un scepticism al iubirii.

„Filosofia progresează nu devenind mai riguroasă, ci mai imaginativă” (Richard Rorty).

Ironia: o uimire care și-a pierdut ingenuitatea. A. E.: „Zi mai curând asemenea unui copil rău care se strâmbă la cei mari, înjură, sparge obiecte”.

„Este cel mai inteligent câine din lume! Chico, un ciobănesc german în vârstă de un an, a mers pe jos 1,6 km. până la prima secție de poliție pentru a anunța că s-a pierdut de stăpânul lui. Dulăul, extrem de inteligent, avea la gât o lesă dotată cu un dispozitiv GPS și cu un microcip de identificare. Incidentul a avut loc la 11 februarie în Odessa, Texas, SUA. «Am crezut că vrea să-și depună CV-ul pentru un post la garda canină», a glumit unul dintre agenții care s-a trezit cu Chico la ghișeu. El a fost dus cu mașina poliției la stăpânul lui, Edward Alvarado, la ora 3,30 noaptea, când acesta din urmă dormea și habar nu avea că Chico plecase din ograda lui” (Click, 2020).

Se pare că nu-ți dai seama suficient de un fapt. În fiecare zi, în fiecare ceas, în fiecare clipă, joci definitiv șansele acelei zile, aceluia ceas, acelei clipe. Nu le poți amâna, relativiza, anula, astfel cum nu-ți poți schimba identitatea. Rămâi captivul a ceea ce se petrece odată pentru totdeauna.

Norocul său e că mulți semeni îi privesc persoana ștearsă fără a o vedea.

„Dickens spunea: «Trebuie să ucidem trecutul». În jurul vârstei de cincizeci de ani, aprinde un foc mare în care își aruncă toată corespondența ce conținea, se pare, scrisori deosebit de importante. Totul arde. Rămâne un morman de cenușă fierbinte în care cei doi băieți ai săi pun ceapă la copt” (Julien Green).

* * *

Timpul așteptărilor (fie și neîmplinite) nu este un timp al suspendării, ci al fertilității ființei. Căci așteptarea poate fi ea însăși un rod al spiritului.

* * *

Ficțiune similiestică, amintirea e adevăr sau minciună?
A.E.: „Dacă vrei, e și una și alta, dacă vrei, nu e nici una nici alta”.

2

Senectute. Uneori inexistentul devine familiar, concurând cu succes existentul.

* * *

Am găsit într-un articol al unei poete contemporane o formulă ce mi se pare nimerită pentru a-i caracteriza propria-i producție: „sună demodat și tragicomic, ca o doamnă cu pălărie de voal, așteptând să sosească iaurtul”.

* * *

Viața e aidoma unei cărți ale cărei pagini reprezintă diverse episoade ale acesteia. Crezi că, recitindu-le, te-ai putea oricând reintegra în acele trăiri, le-ai putea continua tu, cel de acum, dar nu mai ai la îndemână cartea. O cauți cu asiduitate, dar nu mai poți da de urma ei.

* * *

„Înainte de timpurile cunoscute, înainte de-a se fi înălțat lanțurile muntoase ale timpurilor istorice, trebuie să fi domnit pretutindeni un timp al plénitudinii care nu lăsa loc istoriei. Și dacă viața nu avea să se verse în istorie, nici cuvântul nu trebuie să se fi vărsat în limbaj, în râurile limbajului deja prin forța lucrurilor diverse și divergente. (...) Și astfel cel care rostea, cel care a continuat să-și rostească cuvintele, le face într-un fel ale lui, ale lui și nu ale altora, doar ale lui, înțelegând sau dând de înțeles că cine le primește va rămâne subjugat pur și simplu” (Maria Zambrano).

Durerea: nu o dată șansa unei speranțe ieșind în lume în spasme, cum un copil care se naște.

* * *

A. E.: „Un cunoscut critic actual face uz, pentru a circumscrie producția unui autor, de următoarea apreciere: «poezie minoră, dar nu fără valoare». Tu cui crezi că i s-ar potrivi?” De pildă lui Marin Sorescu, un soi de Topîrceanu al postbelicului, cu o coastă rurală și cu o producție mai abundentă decât a precedentului. „Să continuăm jocul. Dacă am inversa termenii: «poet major, dar cu un scăzământ la valoare», cine ți-ar veni în minte?” Eventual Nichita Stănescu.

* * *

„Biruința este a celui ce poate să reziste în suferință un sfert de oră mai mult decât adversarul” (proverb japonez).

* * *

Senectute. Străbați o stradă aglomerată. Îți dai mai mult decât oricând seama de indiferența asasină a oamenilor față de semenii lor. De altminteri nu fără propriul tău concurs.

* * *

Scepticismul pe care-l inspiră de la un prag în sus insatiabila varietate actuală. Bombardamentul informațional, moda în rapidă schimbare, isterizarea entertainmentului. Ai nostalgia monotoniei.

* * *

„N-am să mai vreau nicicând să văd Parisul,/ Nici Roma, nici Veneția și nici.../ Deși o să mă ispitească visul/ Ca luxul bogăției pe calici.// Îl las în voie, facă ce îi place,/ Cutreiere pământu-n lung și-n lat/ Însă pe mine să mă

lase-n pace,/ Am obosit de cât am tot visat.// (...) Arunc pe foc aducerile-aminte/ Din lungi voiajuri ne-implinite-n veci/ Și-nsemn pe hărți minuscule morminte/ Eu n-am în viață drumuri, doar poteci.// Cred c-am trăit prea mult, m-a-nvins plictisul,/ E stinsă febra de-a dori, de-a vrea./ Și ce departe-s Roma și Parisul!// Și cât de mare oboseala mea!” (Doina Sălăjan).

* * *

Senectute. E ca și cum, străbătând o pădure, știi că te afli aproape de capătul său, dar ai senzația că e fără sfârșit.

* * *

Senectute. O revoltă în genunchi împotriva vieții, în poziție de rugăciune.

* * *

Tabieturile de care ne vine greu a ne despărți, un semn de culanță din partea Destinului.

* * *

Cuvinte cufundate în tăceri, tăceri elocvente de-o vechime imemorială, dar atât de actuale acum, când ambiguitatea e o măsură uzuală a lucrurilor. În același contur vorbim și deopotrivă tăcem.

* * *

„Mai multe scrisori de dragoste trimise de Constantin Brâncuși și Florence Meyer au fost vândute, miercuri, 4 martie, în licitația organizată la Palatul Cesianu-Racovița, de Casa Artmark, pentru suma totală de 38.250 de euro. Cele 15 epistole, scrise în franceză, în aproape două decenii, în anii '30 și '40, cât a durat povestea de iubire, semnate fie «Brâncuși», fie cu pseudonimul de alint «Morice», au avut un preț de pornire de 1.000 de euro, dar s-au vândut în final cu prețul între 2.500 și 3.750 de euro, conform